

ISSN 1846-7024

SINDIKALNE *informacije*

Posebno izdanje • Zagreb • Svibanj 2013.

**20
USPJEŠNIH
GODINA
1993. – 2013.**

Prof. dr. sc. Marinko Đ. Učur,
znanstveni savjetnik iz Rijeke

Propisi i praksa moraju uvažavati suvremena načela radnog prava

Pred socijalne partnere (državu, poslodavce i sindikate) postavljaju se novi i teži zahtjevi. Oni točno traže osuvremenjivanje i stalne aktivnosti na stvaranju, realiziranju i zaštiti sloboda i prava na radu i u vezi s radom. U tom smislu još veća je odgovornost u javnim trgovačkim društvima pa i u Hrvatskim željeznicama

2

Suvremeni odnosi u svijetu, u regionalnim i nacionalnim okvirima sve su složeniji i specifičniji, moglo bi se reći drukčiji i zahtjevniji od prethodnih i onih koji su obilježili određene periode i rezultate na navedenim prostorima. To se odnosi i na radno-pravne i socijalnopravne odnose pa i na načela koalicije (sindikalnog organiziranja) i participacije (sudjelovanja u upravljanju radnika i poslodavca). Gospodarski i drugi

odnosi poremetili su „statistiku” navedenih načela i njihovu

vrijednost. Ona gube svoju teoretsku vrijednost (što se najbolje vidi iz „novih” propisa o radu i radnim odnosima, o sindikatima i snazi kolektivnih ugovora i drugih autonomnih općih akata), ali gube i svoju praktičnu vrijednost u surovim i sirovim svakodnevnim odnosima gubljenja radnih uvjeta, neisplate plaća i naknada, neostvarenih prava na odmore i dopuste, školovanja i obrazovanje, a posebno zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu.

Sve to stvara poseban odnos nesigurnosti pojedinca, njegovih formalnih i neformalnih grupa, prvenstveno onih za koje je radnik dužan brinuti se i za njih odgovarati: u kući, vrtiću, u školi i na fakultetima, ali i u okruženju u kojem radi i živi. To predugo traje, a „stopa amortizacije” u tim odnosima raste.

NOVI I TEŽI ZAHTEJEVI

Pred socijalne partnere (državu, poslodavce i sindikate) postavljaju se novi i teži zahtjevi. Oni točno traže osuvremenjivanje i stalne aktivnosti na stvaranju, realiziranju i zaštiti sloboda i

prava na radu i u vezi s radom. U tom smislu još veća je odgovornost u javnim trgovačkim društvima pa i u Hrvatskim željeznicama. To su složeni sustavi koji izravno i neizravno djeluju na druge subjekte uvjetujući pomaže ili padove i poremećaje koji se teže popravljaju.

Tripartitna suradnja socijalnih partnera nije „naš proizvod”. Ona je rezultat razvoja odnosa civiliziranog svijeta, što se odnosi i na Republiku Hrvatsku. Stvaranje prava u heteronomnim i autonomnim normama ima za svrhu bolje uvjete rada i veću pravnu sigurnost, a primjena i zaštita toga prava jamstvo su vladavine prava i veće slobode

čovjeka. Pojedinačni socijalni slučajevi ugrožavaju pojedinca, obitelj i njihovo okruženje, ali socijalni problemi poput nezaposlenosti, svih vrsta ovisnosti i drugo ugrožavaju društvo u cjelini. Dijagnoze se još ne postavljaju, a terapija je neadekvatna.

NAČELA SUVREMENIH RADNIH ODNOSA

Ustavom države, u skladu s univerzalnim vrelima prava,

postavljena su načela suvremenih radnih odnosa, među inima načelo i pravo koalicije i sindikalnog organiziranja (koja se ne smije nižim aktima degradirati i dezavuirati „kvazi reprezentativnošću”). Tu su i pravo radnika na sudjelovanje u upravljanju s poslodavcem i autonomno uređivanje odnosa koje stvara temelje socijalne sigurnosti i odgovornosti (radnička vijeća, članstvo u nadzornim i drugim

Radnici i poslodavci imaju pravo, bez ikakve razlike i bez prethodnog odobrenja, osnivati i, pod uvjetima koji mogu biti propisani samo pravilima te udruge, pristupati udrugama prema svojem izboru

(Članak 2. Konvencije o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje – Konvencija br. 87 Međunarodne organizacije rada)

odborima i tijelima, mirenje i arbitraža, te načelo primjene povoljnijeg prava za radnika, *in favorem laboratoris*), kojega nema bez slobode i prava kolektivnog pregovaranja i kolektivnih ugovora. Ta su prava, zajedno

s drugim ustavnim načelima, projekt i temelj za razvoj suvremenih odnosa u državi. U javnim trgovačkim društvima to mora biti uvažavano i izraženo u svim dimenzijama.

Opravdanja nema za „popravne ispite”, a gotovo ne za godine koji neki koriste kao „generalne probe”.

Riječ predsjednika Sindikata

Želimo sudjelovati u modernizaciji i restrukturiranju HŽ-a

Sindikati su svjesni da proces modernizacije i restrukturiranja Hrvatskih željeznica nije jednostavan proces. Međutim, ne možemo se složiti da se taj proces svodi samo na smanjenje broja radnika, pogotovo ako krene ciklus najavljenih investicija te samim tim i veliki radovi na našim prugama

4

Naš je sindikat svjestan svoje uloge u ovim, po nama, izuzetno važnim i teškim trenucima za HŽ Infrastrukturu d.o.o. i nakon sagledanih svih činjenica, traži od najodgovornijih pojedinaca i institucija u državi da iznađu kvalitetna rješenja za boljitak i prosperitet željezničkog sustava u cjelini kao jednog od važnih čimbenika i kotača zamašnjaka u pokretanju investicijskog ciklusa u gospodarstvu Republike Hrvatske.

Dugogodišnje marginaliziranje i neulaganje u Hrvatske željeznice dovelo je do

problema u funkcioniranju i smanjene sigurnosti u odvijanju željezničkog prometa. Kao

što je Zakonom i predviđeno, Nacionalnim programom trebalo bi odrediti najvažnije zadaće u izgradnji, osuvremenjivanju i održavanju željezničke infrastrukture, njihov opseg, dinamiku realizacije i prioritete te visinu i izvore financiranja.

Kada sagledamo strateška opredjeljenja željeznice, ona se temelje na dugotrajnim procesima zadovoljavanja prometnih zahtjeva, pomorskoj orijentaciji Hrvatske, strategiji prostornog razvitka Hrvatske i opredjeljenja o uključivanju u europske integracije. Europska unija posvećuje mnogo pozornosti izgradnji kvalitetne prometne mreže unutar Unije, kao važnom elementu ujedinjenja, a također je i vrlo zainteresirana za kvalitetno povezivanje cijelog europskog prostora sa susjednim regijama i kontinentima.

Sindikati su svjesni da proces modernizacije i restrukturiranja Hrvatskih željeznica nije jednostavan proces. Međutim, ne možemo se složiti da se taj proces svodi samo na smanjenje broja radnika, pogotovo ako krene ciklus najavljenih investicija te samim tim i veliki radovi na našim prugama. Pitamo tko će te radove obaviti ako naša Uprava novim organizacijama smanjuje broj radnika.

Upravljanje i gospodarenje željezničkom infrastrukturom temelji se prvenstveno na principima i kriterijima koji proizlaze iz njezine osnovne funkcije, tj. sigurnog, urednog i nesmetanog odvijanja

željezničkog prometa te njezinoga održavanja, tehnološkoga unapređenja i razvoja.

Izdvajanje organizacijskog dijela Poslovnog centra održavanja i građenja infrastrukture, u kojem se, između ostalog, obavljaju poslovi temeljnog održavanja i kapitalnih remonta, gradnje pruga, ali i poslovi povezani s elektrotehničkim poslovima i s njima čine tehničko jedinstvo po nama je nelogično jer se jedni poslovi održavanja izdvajaju dok drugi ostaju u sustavu. Namjera da se nakon izdvajanja dijela poslova građevinskog održavanja oni privatiziraju jasno pokazuje da se uprava Društva ne zna nositi s iznimno složenim funkcijama upravljanja Društvom, kada osnovnu djelatnost građevinskog održavanja za koju je registrirana razdvaja iz Društva i izdvaja u posebno društvo, čime će se po nama ugroziti prije svega sigurnost prometa glede tehničke ispravnosti željezničke pruge i pružnih postrojenja u građevinskom smislu te tehnološki razvoj i unapređenje željezničke infrastrukture.

Podsjećamo da Republika Hrvatska ima 2 900 km pruge, od kojih mnoge iziskuju kapitalni remont, remont i rekonstrukciju.

Moramo upozoriti da smo se ovakve prakse izdvajanja djelatnosti u proteklom godinama već nagledali i iskustvo nam je pokazalo da je to u konačnici bilo daleko skuplje za državu, da su neka od tih društava loše poslovala jer se nisu mogla nositi sa zahtjevima tržišta, a neka

su na žalost završila i u stečaju. Najveći teret ovakvih loših poslovnih poteza podnijeli su radnici jer su u konačnici izgubljena radna mjesta. Zakon o željeznici i Pravilnik o željezničkoj infrastrukturi jasno su definirali što je željeznička infrastruktura, i nju čine donji i gornji ustroj željezničkih pruga, objekti na pruzi, sigurnosno-signalna telekomunikacija, elektrovočna, elektroenergetska i druga postrojenja i uređaji na pruzi, željezničko-cestovni prijelazi, oprema pruge, zgrade u funkciji regulacije i organiziranja željezničkog prometa te održavanje željezničke infrastrukture.

Zakonom o sigurnosti željezničkog prometa i pravilnicima kao podzakonskim aktima uređuju se siguran tijek odvijanja prometa i tehničko tehnološki uvjeti nužni za funkciju održavanja i regulacije prometa. Svjesni smo nužnosti restrukturiranja, no ne smatramo da se ono treba provoditi na ovakav način, izdvajanjem dijela održavanja iz osnovne djelatnosti.

Mi budućnost sustava vidimo u tvrtki koja će biti konkurentna na europskom tržištu te prije svega sigurna za prijevoz putnika i roba. Da bi se to ostvarilo, odnosno da bi postali konkurentni, ponavljamo, potrebna su znatna ulaganja kao i radnici koji će taj posao kvalitetno odraditi

Sindikati su svjesni da proces modernizacije i restrukturiranja Hrvatskih željeznica nije jednostavan proces. Međutim, ne možemo se složiti da se taj proces svodi samo na smanjenje broja radnika, pogotovo ako krene ciklus najavljivanih investicija te samim tim i veliki radovi na našim prugama

kako bi se postigao konačni cilj.

Razvitak željezničke infrastrukture u Republici Hrvatskoj mora biti u funkciji održivog i uravnoteženog razvoja zemlje te njezina djelotvornog uključivanja u zajedničko tržište Europske unije, uz uvažavanje specifičnosti koje proizlaze iz geografskih obilježja naše domovine.

Sljedom toga, a temeljem Nacionalnog programa razvoja željezničke infrastrukture potrebno je dostići sljedeće ciljeve, a za to smatramo isključivo odgovornom Vladu RH i resorno ministarstvo:

- Prije svega, na željezničkim prugama od značaja za međunarodni promet, unaprijediti željezničku infrastrukturu i uskladiti je u tehničko-tehnološkom smislu sa zahtjevima koji se postavljaju za transeuropsku konvencionalnu željezničku mrežu, kako bi se povećao opseg tranzitnog željezničkog prometa;
- Uravnotežiti tehničko-tehnološko stanje željezničkih pruga od značaja za regionalni promet i željezničkih pruga od značaja za lokalni promet te njihove kapacitete uskladiti s realnim potrebama;

- Povećati ulogu željeznice u prigradskom i gradskom prometu velikih gradova u Republici Hrvatskoj;

• I z g r a d n j o m, d o g r a d n j o m, o s u v r e

menjivanjem i obnovom željezničke infrastrukture stvoriti potrebne kapacitete za povećanje opsega i učinkovitosti željezničkog prijevoza;

- Omogućiti odgovarajuću razinu održavanja funkcionalnosti i sigurnosti infrastrukturnih podustava te pravodobnu obnovu i osuvremenjivanje dotrajalih i zastarjelih pruga i postrojenja;
- Stvoriti održiv i stabilan sustav financiranja izgradnje, osuvremenjivanja, obnove i održavanja željezničke infrastrukture.

Nadalje, nužno je jačati partnerske odnose i sve oblike učinkovitog socijalnog dijaloga s ciljem ekonomskog jačanja

sektora, kreiranja kvalitetnih radnih mjesta i podizanja atraktivnosti sektora.

Europa ima usvojene standarde ponašanja, u njoj članice funkcioniraju kao pravne države, razvijen je socijalni dijalog koji

je dio ukupnog komuniciranja socijalnih partnera.

Socijalno partnerstvo pretpostavlja najviši stupanj suradnje, suodlučivanja i uzajamne odgovornosti poslodavca i predstavnika sindikata, važnih za proces donošenja i provedbe programa i svih akata u vezi s materijalnim položajem radnika.

Na kraju bismo zaključili, mi svrhu restrukturiranja vidimo u osiguranju radnih mjesta, tržišno orijentiranom planiranju, otvaranju novih tržišta, multipliciranju znanja i izobrazbi radnika.

Predsjednik SIHŽ-a
Slavko Proleta

Socijalno partnerstvo pretpostavlja najviši stupanj suradnje, suodlučivanja i uzajamne odgovornosti poslodavca i predstavnika sindikata, važnih za proces donošenja i provedbe programa i svih akata u vezi s materijalnim položajem radnika

Mirjana Konjić, zamjenica predsjednika
Sindikata infrastrukture Hrvatskih željeznica

Zašto trebamo sindikat?

Aktualna društvena situacija svakako nameće pitanje strukture i funkcioniranja sindikata. Zbog toga smo odlučili da i na stranicama ovog posebnog izdanja Sindikalnih informacija u povodu 20. obljetnice našega Sindikata iznesemo svoje razmišljanje o ovoj temi

Sindikat se u javnosti različito percipira, a najčešće se to radi na temelju osobnih iskustava vezanih za djelovanje sindikata. Ljudi sindikat različito doživljavaju, tako neki sindikat povezuju s provedbom industrijskih akcija, za neke će to biti organizacija koja se brine za prava radnika, stariji radnici uglavnom percipiraju sindikat kao organizaciju koja pod povoljnim uvjetima nabavlja zimnicu, organizira sindikalne izlete i sl...

Zakonom o radu iz 1995. godine sustav radnih odnosa utemeljen je na praktičnom uvažavanju ustavnog prava na rad te autonomiji socijalnih partnera da reguliraju svoje odnose. Sistemske promjene nametnule su sindikatima važnu ulogu u profiliranju prava, obveza i odgovornosti radnika. Ta uloga je bitna u procesu zaključenja ugovora o radu, a osobito u procesu kolektivnog pregovaranja s poslodavcima.

Zato će se u budućnosti kao ključna uloga sindikata definitivno nametati njihova sposobnost da sačuvaju svoju samostalnost i da svoju aktivnost usmjere k artikuliranju socijalnih i ekonom-

skih prava radnika.

Stoga je i točna konstatacija po kojoj je sindikalni pluralizam stup demokracije, ta da radnici moraju imati mogućnost izbora onakvog oblika organizacije koji njima najviše odgovara.

Radnici imaju mogućnost slobodnog izbora oblika sindikalne organizacije u koju će se učlaniti i koja će ih zastupati. Oni to čine po svojoj slobodnoj volji i bez ikakve zapreke.

Sindikat je samostalna, demokratska i neovisna organizacija zaposlenih u koju se oni dobrovoljno udružuju radi artikuliranja, oblikovanja i ostvarivanja njihovih zajedničkih interesa.

Smisao sindikata u uvjetima tržišne privrede je zaštita i ostvarivanje interesa radnika i to prvenstveno svojih članova a onda i šire. Bez potpore svoga članstva, ali i potpore radnika u kojima se određena pitanja tiču, kao artikuliranih interesa, sindikati

7

neće moći polučiti očekivane rezultate.

Sloboda sindikalnog udruživanja jedan je od oblika opće slobode udruživanja koja pripada temeljnim slobodama čovjeka.

KOLEKTIVNO PREGOVARANJE I ZAKLJUČIVANJE KOLEKTIVNOG UGOVORA

Posebno bismo istaknuli važnu ulogu sindikata u području kolektivnog pregovaranja i sklapanja kolektivnih ugovora. Tu se upravo najbolje očituje važnost sindikata u smislu predstavljanja interesa radnika, jer samo sindikati imaju pravo u ime radnika sklapati kolektivne ugovore.

8

Kolektivno pregovaranje i zaključivanje kolektivnog ugovora složen je proces i zahtijeva veliko umijeće i znanje od strane sudionika ovog procesa.

Reforma tržišta rada ne smije ni na koji način dovesti u pitanje te-

meljna prava radnika i zato se u kolektivnim pregovorima pregovara o visini plaće, osnovici, dodacima na plaću i ostalim pravima.

SINDIKALNI PREDSTAVNIK ILI POVJERENIK

Sindikati koji imaju članove zaposlene kod određene poslodavca mogu imenovati ili izabrati jednog ili više sindikalnih predstavnika, odnosno povjerenika koji će ih zastupati.

Sindikalni povjerenik je radnik

koji je u radnom odnosu kod poslodavca.

Sindikalni predstavnici, odnosno sindikalni povjerenici imaju pravo kod poslodavca štiti i promicati prava i interese članova sindikata.

UTEMELJENJE RADNIČKIH VIJEĆA

Važna je uloga sindikata u osniva-

Zakonom o radu iz 1995. godine sustav radnih odnosa utemeljen je na praktičnom uvažavanju ustavnog prava na rad te autonomiji socijalnih partnera da reguliraju svoje odnose

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

1993.

- Održan je osnivački Sabor Samostalnog sindikata radnika na gradnji i održavanju Hrvatskih željeznica, pravnog prednika Sindikata infrastrukture Hrvatskih željeznica;
- Ministarstvo uprave Rješenjem od 31. svibnja odobrilo je upis Samostalnog sindikata djelatnika na gradnji i održavanju HŽ u Registar društvenih organizacija;
 - Sudjelovali smo u pet štrajkova i socijalnih prosvjeda koje su organizirali Savez samostalnih sindikata Hrvatske i sindikati na Hrvatskim željeznicama.

1994.

- Od 8. do 27. prosinca održan je opći štrajk željezničara;
- Potpisan je Sporazum o zajedničkom nastupu sindikata na željeznici u izradi Kolektivnog ugovora.

1995.

- Sačinjen je prvi zajednički međusindikalni tekst Ko-

nju radničkih vijeća koja se ostvaruje kroz pokretanje prijedloga za utemeljenje radničkih vijeća, kroz predlaganje liste kandidata za članove radničkih vijeća, kod suradnje s radničkim vijećem, pri preuzimanju prava i obveza radničkog vijeća kod poslodavca kod kojega ono nije utemeljeno.

ŠTRAJK

Štrajk je industrijska akcija radnika koji prekidom rada nastoje ishoditi od poslodavca ili osobe u vezi s poslodavcem određene ustupke ili pogodnosti (npr. povišicu plaće, dulji godišnji odmor, bolju zaštitu na radu itd.). Pravo na štrajk zajamčeno je Ustavom RH i međunarodnim konvencijama.

Pravo na štrajk uređeno je i Zakonom o radu tako da samo sindi-

kati imaju pravo pozvati na štrajk i povesti ga sa svrhom zaštite i promicanja gospodarskih i socijalnih interesa svojih članova ili zbog plaće, odnosno naknade plaće ako nisu isplaćene protekom roka od 30 dana od dana dospijea.

Današnja uloga sindikata određena je ekonomskim i socijalnim ciljevima radnika. U tom smislu socijalni dijalog pojavljuje se kao važan mehanizam i sredstvo za iznalazjenje rješenja.

I cilj socijalnog dijaloga je da se putem kolektivnog pregovaranja pronade socijalni kompromis, za što će se svakako trebati ekipirati, pokazati više zajedništva, rangirati primarne ciljeve, nastupati što jedinstvenije i pokazati više odgovornosti.

Sindikati koji imaju članove zaposlene kod određenog poslodavca mogu imenovati ili izabrati jednog ili više sindikalnih predstavnika, odnosno povjerenika koji će ih zastupati

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

- lektivnog ugovora za HŽ;
- U suradnji s kolegama iz Austrijskih željeznica i Američkim institutom slobodnih sindikata organizirali smo seminar iz područja zaštite na radu koji je prethodio izradi studije «Mjere zaštite od profesionalnih rizika u Hrvatskim željeznicama»;
- U organizaciji sindikata na HŽ-u provedeni su izbori za tri radnička predstavnika u Nadzornom odboru Hrvatskih željeznica.
1996.
- Potpisan je Sporazum svih sindikata na Hrvatskim željeznicama o broju, sastavu i načinu rada odbora sindikata za pregovore o Kolektivnom ugovoru. Nakon intenzivnih pregovora koji su trajali nekoliko mjeseci, donesen je Pravilnik o radu. Tim je Pravilnikom tjedno radno vrijeme skraćeno na 40 sati, subota je proglašena neradnim danom, a uvedena je cijena sata rada za sva radna mjesta, izražena u kunama;

Sudjelovanje radnika u odlučivanju

RADNIČKO VIJEĆE

Radnici zaposleni kod poslodavca koji zapošljava najmanje dva-deset radnika, imaju pravo sudjelovati u odlučivanju o pitanjima u vezi s njihovim gospodarskim i socijalnim pravima i interesima.

Radnici imaju pravo na slobodnim i neposrednim izborima, tajnim glasovanjem izabrati jednog ili više predstavnika koji će ih zastupati kod poslodavca u zaštiti i promicanju njihovih prava i interesa.

Postupak utemeljenja radničkog vijeća pokreće se na prijedlog sindikata ili najmanje deset posto radnika zaposlenih kod određene poslodavca.

Broj članova radničkog vijeća uređen je 138. člankom Zakona o radu. Radničko vijeće bira se na izorno razdoblje od tri godine. Liste kandidata mogu predložiti sindikati i skupina radnika koju podržava najmanje deset posto radnika.

10

Izbori za radničko vijeće, kandidacijski i izborni postupak moraju biti otvoreni, slobodni i poštteni.

TEMELJNA OVLAŠTENJA RADNIČKOG VIJEĆA

Radničko vijeće štiti i promiče interese radnika savjetovanjem, suodlučivanjem ili pregovorima s poslodavcem o pitanjima važnim za položaj radnika.

Radničko vijeće pazi ispunjava li poslodavac uredno i točno obveze glede obračunavanja i uplaćivanja doprinosa sukladno posebnom propisu.

Obveza obavješćivanja

Poslodavac je dužan najmanje svaka tri mjeseca obavijestiti radničko vijeće o:

stanju, rezultatima poslovanja te organizaciji rada, očekivanom razvoju poslovnih aktivnosti i njihovom utjecaju na gospodarski i socijalni položaj radnika, kretanja i promjenama u plaćama, obimu i

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

- U veljači je održan sedmodnevni štrajk kojega su, uz naš Sindikat, organizirali i Sindikat željezničara Hrvatske. Rezultat štrajka: povećanje plaća za sve zaposlene na Hrvatskim željeznicama;
- U travnju je potpisan prvi Ugovor o međusobnim pravima i obvezama uprave i sindikata, a u srpnju i kolovozu postignuti su dogovori sindikata i Uprave o uspostavi zaposleničkih vijeća u organizacijskim jedinicama;
- Preregistracijom je promijenjen naziv našega sindikata u Sindikat infrastrukture HŽ-a.

1997.

- U veljači su organizirani prvi skupovi radnika, sukladno odrednicama Zakona o radu.

1998.

- U travnju je potpisan Kolektivni ugovor djelatnosti HŽ - Radno-pravni dio;
- U srpnju je sklopljen novi Ugovor o međusobnim pravima i obvezama između sindikata i Uprave čija je svrha stvaranje partnerskih odnosa između sindikata i HŽ-a.

razlozima uvođenja prekovremenog rada, broju i vrsti radnika koji su kod njega zaposleni, strukturi zaposlenosti te razvoju i politici zapošljavanja, zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu.

Obveza savjetovanja prije donošenja odluke

Prije donošenja odluke važne za položaj radnika, poslodavac se mora savjetovati s radničkim vijećem a ta je obveza utvrđena 149. člankom Zakona o radu.

Suodlučivanje

Obveza je utvrđena 150. člankom Zakona o radu.

Radničko vijeće u svrhu zaštite i promicanja prava i interesa radnika, u punom povjerenju surađuje sa svim sindikatima koji imaju svoje članove zaposlene kod poslodavca.

Ako kod poslodavca nije utemeljeno radničko vijeće, sindikalni povjerenik preuzima sva prava i obveze radničkog vijeća osim prava iz članka 163. stavka 2.

Sporazumom poslodavca s radničkim vijećem mogu se utvrditi i druga pitanja o kojima poslo-

vac može donijeti odluku samo uz prethodnu suglasnost radničkog vijeća.

SKUPOVI RADNIKA

U cilju sveobuhvatnog obavješćivanja i rasprave o stanju i razvoju poslodavca, te o radu radničkog vijeća, moraju se dvaput godišnje, u podjednakim vremenskim razmacima, održati skupovi radnika zaposlenih kod poslodavca.

Skup radnika saziva radničko vijeće, uz prethodno savjetovanje s poslodavcem, vodeći pri tome računa da se odabirom vremena i mjesta održavanja skupa radnika ne šteti poslovanju poslodavca.

Ako kod poslodavca nije utemeljeno radničko vijeće, skup radnika dužan je sazvati poslodavac.

Ne dirajući u pravo radničkog vijeća da saziva skup radnika poslodavac može, ako ocijeni da je to potrebno, sazvati skup radnika vodeći pri tome računa da se pri tome ne ograniče ovlasti radničkog vijeća. U ovom slučaju poslodavac se mora savjetovati s radničkim vijećem.

11

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

1999.

- Imenovanje profesionalnih sindikalnih povjerenika u funkciji radničkih vijeća i ZNR, sukladno Sporazumima o uvjetima rada radničkih vijeća i povjerenika ZNR;

2000.

- Vlada Republike Hrvatske je donijela Strategiju restrukturiranja i modernizacije HŽ-a, a sindikati su zatražili socijalni dijalog o pitanjima važnima za gospodarsko-socijalni status radnika;
- Izrada Socijalnog programa o zaštiti radno-pravnih interesa radnika na HŽ-u.

2001.

- Potpisan je Sporazum o politici plaća na HŽ-u za razdoblje od 2001. do 2003. godine.

2002.

- Potpisan je Sporazum o dugoročnom socijalnom partnerstvu SIHŽ-a i Uprave HŽ-a;
- Potpisan je Kolektivni ugovor za djelatnost HŽ - Tarifni dio.

Zaštita zdravlja radnika i sigurnost na radu

Sindikati imaju pravo imenovati svoje povjerenike zaštite na radu. Zadatak je povjerenika da djeluje u interesu radnika. Povjerenik između ostaloga sudjeluje u planiranju unapređivanja uvjeta rada, mora biti obaviješten o svim promjenama od utjecaja na sigurnost i zdravlje radnika, ima pravo uvida i korištenja dokumentacije vezane za sigurnost i zdravlje radnika, ima pravo pozvati inspektora rada kada ocijeni da su ugroženi život i zdravlje radnika, a poslodavac to propušta ili odbija učiniti, svojim djelovanjem potiče i ostale radnike na rad na siguran način

12

Zakon o zaštiti na radu je temeljni propis u pravu zaštite na radu. Temeljem tog zakona doneseni su provedbeni podzakonski akti u svrhu sprečavanja ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, drugih bolesti u vezi s radom te zaštita radnog okoliša. Osobita zaštita odnosi se na zaštitu mladeži, zaštitu žena, zaštitu invalida i profesionalno oboljelih osoba, te radi očuvanja radne sposobnosti starijih zaposlenika u granicama

primjerenima njihovoj životnoj dobi.

Zaposlenicima dok još nisu osposobljeni za rad na siguran način poslodavac mora osigurati rad pod nadzorom zaposlenika osposobljenih za rad na siguran način, ali ne duže od 30 dana.

Procjenom opasnosti utvrđuje se postoji li ili ne opasnost za sigurnost zdravlja radnika, pa ako ona postoji, prethodno moraju biti osposobljeni.

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

2003.

- Otvoren je proces kolektivnog pregovaranja u ovisnim društvima HŽ-a, izdvojenim iz HŽ-a 2002. godine. Nakon višemjesečnih pregovora sklopljeni su kolektivni ugovori za sva ovisna društva;
- Obilježena je 10. obljetnica rada Sindikata.

2004.

- Donesen je novi Statut Sindikata infrastrukture HŽ-a i novi ustroj Sindikata;
 - U listopadu su održani izbori za predsjednika Sindikata, zamjenika predsjednika Sindikata i Središnji odbor Sindikata, sukladno odrednicama novoga Statuta.

2005.

- Održani su izbori u 226 sindikalnih jedinica Sindikata i izabrani glavni povjerenici podružnica, te ustrojen novi sastav Glavnog povjereništva i Sabora Sindikata;
- U prosincu je sklopljen novi Kolektivni ugovor za HŽ - Radno-pravni odnosi i Tarifni dio.

Poslodavac mora na svoj trošak radnicima osigurati osobna zaštitna sredstva.

Inspekcijski nadzor nad provedbom Zakona i na temelju njega donesenih propisa obavljaju inspektori rada Državnog inspektorata.

Poslodavac je dužan najmanje svaka tri mjeseca izvijestiti povjerenike radnika za zaštitu na radu i radničko vijeće o opasnostima i štetnostima po sigurnost i zdravlje te mjerama koje je poduzeo i koje će poduzeti radi unapređivanja sigurnosti i zaštite zdravlja.

ZNAČAJ POVJERENIKA RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

Bez obzira na broj radnika povjerenik će biti izabran ili imenovan gdje to zahtijevaju uvjeti rada.

Sindikati imaju pravo imenovati

svoje povjerenike zaštite na radu. Zadatak je povjerenika da djeluje u interesu radnika. Povjerenik između ostaloga sudjeluje u planiranju unapređivanja uvjeta rada, mora biti obaviješten o svim promjenama od utjecaja na sigurnost i zdravlje radnika, ima pravo uvida i korištenja dokumentacije vezane za sigurnost i zdravlje radnika, ima pravo pozvati inspektora rada kada ocijeni da su ugroženi život i zdravlje radnika, a poslodavac to propušta ili odbija učiniti, svojim djelovanjem potiče i ostale radnike na rad na sigurnan način.

Radnici i njihovi predstavnici u skladu s odredbama Zakona o zaštiti na radu imaju pravo surađivati s poslodavcem pri razmatranju svih pitanja koja se odnose na uporabu osobnih zaštitnih sredstava od koje zavisi njihova sigurnost i zdravlje na radu.

13

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

2006.

- Donesene su Izmjene i dopune Kolektivnog ugovora o povećanju cijena sata rada;
- Kao socijalni partneri sudjelovali smo u procesu restrukturiranja HŽ-a, sukladno odrednicama Zakona o željeznici, te smo na tu temu i organizirali stručni seminar o ustroju novog poduzeća HŽ Infrastruktura d.o.o. na kome su sudjelovali predstavnici HŽ-a i predstavnici konzultantske tvrtke MCKinsey;
- S predstavnicima ostalih sindikata na HŽ-u sudjelovali smo u izradi Protokola o privatizaciji ovisnih društava HŽ-a, koji je i potpisan s Upravom HŽ-a i resornim ministrom. Svojim smo prijedlozima nastojali utjecati na donošenje akata kojim bi se regulirao način vođenja privatizacije ovisnih društava i osigurao što bolji radno-pravni status radnika tih društava.

2007.

- Na snagu je stupio Zakon o podjeli HŽ-a. Ustrojeno je pet novih poduzeća nastalih podjelom HŽ-a. Sudjelovali smo u davanju prijedloga i rješenja oko no-

Zaštita željezničke infrastrukture kao javnog dobra

Smatramo se pozvanima da na svojim stranicama javno govorimo o našim neslaganjima s načinom upravljanja željezničkom infrastrukturom, posebice s obzirom na predložene modele organizacije rada i sistematizacije radnih mjesta. Izdvajanje organizacijskog dijela održavanja i građenja pruga iz društva koje se u budućnosti namjerava i privatizirati svakako u konačnici neće osigurati isplativost i veću produktivnost, jer će dovesti do rascjepkanosti tehničko-tehnološkog procesa i gubitka osnovne funkcije razvoja željezničke infrastrukture

14

Ustav Republike Hrvatske određuje da dobra od interesa za RH imaju njezinu posebnu zaštitu. Osim Ustavom, javna dobra se u RH štite i posebnim zakonima kojima se uspostavlja poseban pravni režim nad raznovrsnim stvarima koje čine javno dobro.

Javna dobra upravo zbog svoje prirode i karaktera namjene dobivaju naročitu zaštitu koja

se ostvaruje na više načina. Zaštita javnih dobara obuhvaća obvezu državnih tijela i drugih subjekata koji upravljaju javnim dobrom da održavaju supstancu javnog dobra, neotuđivost i nemogućnost stjecanja bilo kakvog prava na javnom dobru.

Svi čimbenici imaju obvezu i odgovornost da svojim djelovanjem pružaju javnim dobri-

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

vih organizacija i sistematizacija za HŽ Infrastrukturu d.o.o. Pri tome smo inzistirali na poštivanju kriterija koje uvjetuje tehničko-tehnološki proces rada i sigurnost odvijanja željezničkog prometa;

- 25. srpnja je sklopljen Kolektivni ugovor za djelatnost HŽ Infrastruktura d.o.o. **2008.**
 - Potpisan je Aneks Kolektivnog ugovora 1. i 2., što je izazvalo i nezadovoljstvo zbog korekcija platnih razreda. Kontinuirano smo sudjelovali u praćenju realizacije ostvarenja zadanih okvira za isplatu mase za plaće;
 - Opetovano smo zahtijevali izradu nove organizacije i sistematizacije temeljene na, sa sindikatima, utvrđenim kriterijima i tehničko tehnološkim uvjetima koji osiguravaju sigurno odvijanje željezničkog prometa, te izradu jedinstvene nomenklature naziva radnih mjesta;
 - Nastavljena je aktivnost na uspostavljanju sustava sindikalnih povjerenika u funkciji radničkih vijeća i sindikalnih povjerenika zaštite na radu za poduzeće HŽ Infrastruktura d.o.o.

ma konkretnu pravnu i stvarnu zaštitu. Iznimno je važna i kaznenopravna zaštita upotrebe i korištenja javnog dobra.

Zakonom o željeznici željeznička infrastruktura je određena kao javno dobro u općoj uporabi u vlasništvu RH. Zakon o željeznici i Pravilnik o željezničkoj infrastrukturi jasno su definirali što je željeznička infrastruktura i nju čine donji i gornji ustroj željezničkih pruga, objekti na pruzi, sigurnosno-signalna telekomunikacija, elektroenergetska i druga postrojenja i uređaji na pruzi, željezničko-cestovni prijelazi, oprema pruge, zgrade u funkciji regulacije i organiziranja željezničkog prometa, te održavanje željezničke infrastrukture.

Svi čimbenici imaju obvezu i odgovornost da svojim djelovanjem pružaju javnim dobrima konkretnu pravnu i stvarnu zaštitu. Iznimno je važna i kaznenopravna zaštita upotrebe i korištenja javnog dobra

S obzirom da željezničku infrastrukturu čini i veliki broj nekretnina koje predstavljaju veliki dio teritorija RH ona je značajna kako s prometnog tako i s aspekta velikog bogatstva i vrijednosti RH u cjelini. Upravo iz tih razloga željezničkoj je infrastrukturi navedenim zakonom i dat poseban

pravni status javnog dobra u općoj uporabi.

Zakon je definirao i pojam upravitelja željezničkom infrastrukturom.

Pravilnik o željezničkoj infrastrukturi

definirao je sastavne dijelove željezničke infrastrukture u svrhu upravljanja i gospodarenja, te posebice u svrhu njezine izgradnje, osuvremenjivanja i održavanja.

Za siguran rad željezničkog sustava isključivo su odgo-

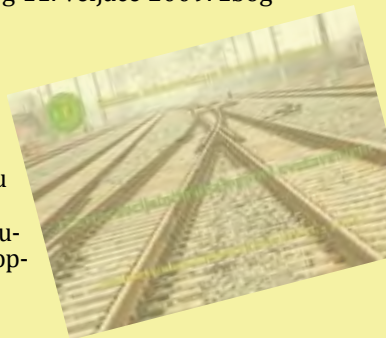
15

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

- Obilježena je 15. obljetnica rada Sindikata.
- Održani su redoviti izbori u svim sindikalnim podružnicama za sindikalne povjerenike osnovnih sindikalnih jedinica i glavne povjerenike sindikalnih podružnica;
- Pokrenut je sudski postupak za utvrđivanje ništetnosti 3. aneksa Kolektivnog ugovora za HŽ Infrastrukturu d.o.o. sklopljenog 11. veljače 2009. zbog nepoštivanja članka 195., stavka 1. ZOR-a.

2010.

- Usvojen je pročišćeni tekst Statuta i donesena su nova Pravila o radu sindikalnih podružnica;
- U Crikvenici je održan seminar i edukacija sindikalnih povjerenika (ZOR, komunikacijske vještine, strategija rada sindikata, radnička vijeća, predstavnik radnika u NO);
- Organizacija javnog prosvjeda sa sindikatima koji djeluju u HŽ Infrastrukturi d.o.o. i HŽ Cargu d.o.o. zbog neop-

vorni upravitelj željezničkom infrastrukturom i željeznički prijevoznici. Osnovni elementi sustava upravljanja sigurnošću su i kvalitativni i kvantitativni ciljevi organizacije za održavanje i poboljšanje sigurnosti.

Zbog svega toga smatramo se pozvanima da na svojim stranicama javno govorimo o našim neslaganjima s načinom upravljanja željezničkom infrastrukturom, posebice s obzirom na predložene modele organizacije rada i sistematizacije radnih mjesta. Izdvajanje organizacijskog dijela održavanja i građenja pruga iz društva koje se u budućnosti namjerava i privatizirati svakako u konačnici neće osigurati isplativost i veću produktivnost, jer će dovesti do rascjepkanosti tehničko-tehnološkog procesa i gu-

16

Za siguran rad željezničkog sustava isključivo su odgovorni upravitelj željezničkom infrastrukturom i željeznički prijevoznici

bitka osnovne funkcije razvoja željezničke infrastrukture.

U više smo navrata i resornog ministra pismenim putem upoznali s našim stajalištima. Na žalost, do danas nije smatrao potrebnim da sa socijalnim partnerima i porazgovara o ovome problemu.

Sagledamo li na koncu sve navedeno, posebice pravni status i važnost željezničke infrastrukture postavljamo pitanje osigurava li ovakav način upravljanja njezinu zaštitu kao javnog dobra u općoj uporabi?

Mirjana Konjić, mag. iur.

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

skrbljenosti radnika zaštitnom odjećom i obućom. Na prosvjedu je zatražena hitna nabavka i isporuka zaštitne odjeće i obuće.

2011.

- Sudjelovanje u prvim neposrednim izborima za predstavnike radnika u NO HŽ Infrastrukture d.o.o.;
- Sklopljen je novi Kolektivni ugovor za HŽ Infrastrukturu d.o.o.

2012.

- Zaštita radnika kod prijenosa ugovora o radu za radnike HŽ Holdinga d.o.o. u statusnim promjenama društva;
 - Zaštita radnika u ovisnim društvima Remont i održavanje pruga d.o.o. i PROREG-u d.o.o.;
 - Kolektivno pregovaranje u ovisnim društvima u vlasništvu HŽ Infrastrukture d.o.o.;
 - Donesen je novi Zakon o kriterijima za sudjelovanje u tripartitnim tijelima i reprezentativnosti za kolektivno pregovaranje temeljem kojega je utvrđena reprezentativnost sindikata u društvu HŽ Infrastruktura d.o.o. i ovisnim

Zašto je važan socijalni dijalog

Razvoj socijalnog dijaloga uključuje sve oblike pregovora, konzultacija i pravovremene razmjene informacija o svim važnim pitanjima od zajedničkog interesa, a posebice onih koji utječu na gospodarsko-socijalni položaj radnika.

Socijalno partnerstvo pretpostavlja najviši stupanj suradnje, suodlučivanja i uzajamne odgovornosti poslodavca i predstavnika sindikata, važnih za proces donošenja i provedbe programa i akata u vezi s položajem radnika.

Osnovni cilj socijalnog dijaloga i partnerstva je promoviranje izgradnje konsenzusa i demokratskoga uključivanja socijalnih partnera u svrhu rješavanja pitanja važnih za gospodarsko socijalni status radnika.

Pravo na informiranje i savjetovanje u postupku kolektivnog otpuštanja

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava zaposlenika na informiranje i savjetovanje u slučaju kolektivnog otpuštanja, stranke se obvezuju osigurati da se poslodavci pravodobno, prije kolektivnog otpuštanja, informiraju i savjetuju s predstavnicima zaposlenika o mogućnostima da se izbjegne kolektivno otpuštanje ili ograniči broj otpuštenih i ublaže posljedice kolektivnog otpuštanja, na primjer korištenjem pratećih socijalnih mjera posebno usmjerenih na pomoć radi ponovnog zapošljavanja ili prekvalifikacije dotičnih zaposlenika.

17

(Europska socijalna povelja, čl. 29.)

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

društvima;

- Sklopljen je 1. i 2. aneks Kolektivnog ugovora za HŽ Infrastrukturu d.o.o.;
- Sklopljeni su Sporazumi o uređenju uvjeta za rad sindikata i uvjetima za rad radničkih vijeća i povjerenika zaštite na radu;
- Održani su redoviti izbori za novo rukovodstvo Sindikata;
- Potpisali smo Sporazum o osnivanju Socijalnog vijeća za sektor željezničkog prometa.

2013.

- Donesen je novi Pravilnik o organizaciji HŽ Infrastrukture d.o.o.;
- Resornom ministru upućeni su zahtjevi za očuvanje djelatnosti održavanja i građenja pruga s posebnim naglaskom na poštivanje Zakona o željeznici i Zakona o sigurnosti željezničkog prometa;
- Upućeni su zahtjevi za zaštitu radnika kod statusne promjene pripajanja Remonta i održavanja pruga d.o.o., POSIT-a, dijela radnika PROREG-a u društvo

Temelji i principi djelovanja Sindikata infrastrukture Hrvatskih željeznica

Svakom se jamči pravo na slobodno udruživanje radi zaštite njihovih prohibitika ili zauzimanja za socijalna, gospodarska, politička, nacionalna, kulturna ili druga uvjerenja i ciljeve. Radi toga svatko može slobodno osnivati sindikate i druge udruge, uključivati se u njih ili iz njih istupati u skladu sa zakonom.

Pravo slobodnog udruživanja ograničeno je zabranom nasilnog ugrožavanja demokratskoga ustavnog poretka, te neovisnosti, jedinstvenosti i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske.

(Članak 43. Ustava Republike Hrvatske)

Sindikata je pravna osoba i registrira se u skladu sa zakonskim propisima. Opći i posebni akti Sindikata ne mogu biti u suprotnosti sa ovim Statutom. Sindikat je nezavisna organizacija od poslodavca, posloводства i njihovih organizacija i udruženja, vlasti, političkih stranaka i vjerskih zajednica.

(Članak 5. Statuta Sindikata infrastrukture Hrvatskih željeznica)

18

Radnici imaju pravo, bez bilo kakve razlike, po svojem slobodnom izboru, utemeljiti sindikat te se u njega učlaniti, uz uvjete koji mogu biti propisani samo statutom ili pravilima toga sindikata.

(Članak 226., stavak 1. Zakona o radu)

KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA • KRONOLOGIJA

Pružne građevine d.o.o.

- Poslije višegodišnjih kolektivnih pregovora sklopljen je Kolektivni ugovor za Željezničko ugostiteljstvo d.o.o.;
- Sudjelujemo u izradi akata za nastavak rada Željezničkog fonda koji ima zadatke: a) preuzimanje brige o svim radnicima raspoređene u Željeznički fond, b) traženje posla za radnike koji su proglašeni tehnološkim viškom unutar svih društava a u suradnji sa Zavodom za zapošljavanje na tržištu rada, c) organiziranje prekvalifikacije i dokvalifikacije u suradnji s društvima iz kojih su raspoređeni, d) obavješćavanje radnika koji su raspoređeni u Fond o svakom raspisanom natječaju za zapošljavanje na neodređeno i određeno vrijeme za radno mjesto na koje ispunjavaju sve tražene uvjete natječaja.
 - Potpisani su 3. i 4. aneks Kolektivnog ugovora za HŽ Infrastrukturu d.o.o.

Sindikat djeluje na ostvarivanju i zaštiti materijalnih, socijalnih i drugih prava i interesa svojih članova a naročito:

- materijalnog blagostanja, socijalne sigurnosti i pravednosti;
- poboljšanja uvjeta rada i života, te zaštite zdravlja i okoliša;
- humanizacije rada kroz tehnologiju i propise;
- uspostavljanja socijalno reguliranog tržišta radne snage po uzoru na razvijene zemlje Europe;
- zaštite radnika od bilo kojeg oblika represije i isključivosti;
- razvoja industrijske demokracije te pravne države;
- zaposlenosti radnika (pravo na rad) i svih oblika zaštite na radu i na osnovi rada;
- pravednog i stimulativnog dijela plaća i poreza;
- razvoja stvaralačkih i stručnih potencijala te podizanja obrazovne i kulturne razine;
- ostvarivanja i zaštite sindikalnih prava i sloboda članova Sindikata;
- zaštite prava i slobode djelovanja sindikalnih povjerenika i drugih sindikalnih aktivista i predstavnika radnika;
- radno-pravne zaštite svojih članova;
- sklapanja kolektivnih ugovora u ime i za račun svojih članova;
- djelovanja s pozicije socijalnih partnera u cilju poticanja, sklapanja i primjene kolektivnih ugovora, donošenja takvih radno-socijalnih propisa i mjera gospodarske, socijalne i razvojne politike koji će biti rezultat usklađenih interesa svih socijalnih partnera.

Za ostvarivanje svojih ciljeva Sindikat koristi sve legalne oblike sindikalne borbe sukladno važećim zakonskim propisima.

(Članak 10. Statuta Sindikata infrastrukture Hrvatskih željeznica)

19

ISSN 1846-7024

SINDIKALNE *informacije*

Izdavač

Sindikat infrastrukture Hrvatskih željeznica

Branimirova 27/V, 10 000 Zagreb

Tel.: 01 378 31 78

Faks: 01 378 31 68

E-mail sihz@sihz.hr, www.sihz.hr

Slavko Proleta, predsjednik SI HŽ-a

Mirjana Konjić, Hašim Bahtijari

TIM press, Zagreb

Intergrafika, Zagreb

Za izdavača

Urednici

Priprema za tisak

Tisak

Sindikata infrastrukture Hrvatskih željeznica

Iz krize socijalnim dijalogom i uvažavanjem

Dvadeset godina uspješnog rada (1993. – 2013.)